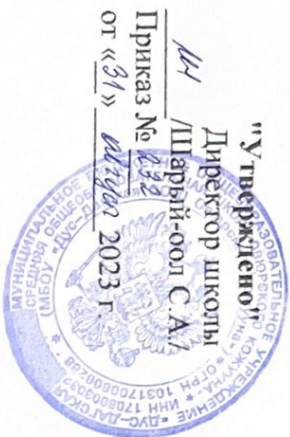

МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
"ДУС-ДАГСКАЯ СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА ОВЮРСКОГО КОЖУУНА"
РЕСПУБЛИКИ ТЫВА

"Согласовано"
Зам. директора по УВР
Бад-ол /Седен-оол С.В./
Протокол № 1
от "31" января 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА ПО УЧЕБНОМУ ПРЕДМЕТУ

Индя тавиле

(название предмета)
для 9 класса, на 2023-2024 учебный год

Автор учебника: Ш.А. Фунтунг, д.п. Фолмак
Учитель: Бад-ол /Седен-оол С.В./
Категория: учитель

Дус-Дар – 2023 г.

Тыва чогаал 9 класс – 68 шак

Тема, эгениң ады	Программаның ужур-утказы	Шагы	Өөреникчилерниң күүседир ужурлуг кол-кол ажыл-чорудулгазы
Мөңгө даштың сарыны			
<p>Эрте-бурунгу тураскаалдар</p>	<p>Тыва литератураның сайзырап келген оруктары</p> <p style="text-align: center;">Бурунгу бижимел тураскаалдар</p> <p style="text-align: center;">«Күлтегин», «Күлтегинге тураскааткан биче бижик» (лит.очулга. Ю. Ш. Кюнзегеш, А. А. Даржай).</p> <p style="text-align: center;">«Означенное суурдан тывылган тураскаал»</p>	5	<p>Тыва литератураның тыптып, сайзырап келген оруун, бадыткалдыг шингээдип өөренир.</p> <p>Таблица-биле ажыл: тыва литератураның тыптып, сайзырап келген оруун торадып өөредир. Тыва чогаалдың сорулгаларын, үндезилекчи-чогаалчыларның сайзыралга салдарыныңдугайында өөредиглиг чугаага киржир.</p> <p>Литературлуг терминнерни ажыглааары: литературлуг маадыр, омур-хевир, тема, идея болгаш чечен чогаалда көдүрттүнген чидиг айтырыглар, тыва литератураның сайзырап келген оруктары дээш оон өске билиишкиннерниң ужур-утказын билир.</p> <p>Баштайгы тыва чогаалдар, оларның бижиттинген онзагайлары-биле таныжары. Ниити медээден чугула бодалдарны ылгап, демдеглек билири. Башкы, эш-өөрү-биле аас чугаага киржип, айтырыгларга тода харыылаар.</p> <p>Орхон-енисей бижиктери төөгү, дыл база чогаал сайзыралының чажыттарын шыгжаан делегей чергелиг үнелиг чүүл дээрзин медереп билир. Бурунгу бижимел тураскаалдар, “Күлтегин” деп чогаалда девискээр, омур-хевирлер дугайында, бижиттинген аянынының дугайын сайгарып өөренир. Тоожушкун кезектерин тодарадып билир.</p> <p>Чогаалдың тема болгаш идеязын тодарадыр сайгарылгалыг чугаага бодунуң бодалын илередип билир. Шүлүктү очулдурганының төөгүзүн өөренир. Көжээде бижимелдерни</p>

	(очулга Ю. Ш. Кюнзегеш)		сайгарар эге билиглерни шингээдир. Эртенги-бурунгу бижиктерде чечен үе, чечен девискээр онзагайларын тывар. Дылдың чурумалдыг аргаларының чогаалда онзагайын илередир. Маадырның төрөөн черинге ынакшылды, шынчы чорукту көргүскениниң аянын тодарадыр.
Тыва чогаалчыларның шүлүк чогаалы	Ю. Ш. Кюнзегеш. Баллады «Көк-Эл», «Багырның хылыжы» А. А. Даржай. Шүлүк «Бурунгунуң изи-биле» И. Б. Иргит. Шүлүк «Көжээ дажы»	5	Балладаның тема, идеязын, болгаш композициязының онзагайын тодарадып, сюжеттиң онзагайын, дылдың чурумалдыг аргаларының ажыглалын илередип билир. Чогаалдың жанрының онзагайын тодарадып чугаалаар. Теманы тодарадырының үндезинин илередип билир. Чогаалда көдүрттүнген чидиг айтырыгга, төөгүлүг болуушкуннарга, Көк- Элдиң овурунга, чоннуң дарлакчылар-биле демиселин көргүскениниң хамаарылгалыын тодарадып чугаалаар. Детальдың символиктиг утказын тодарадыр. Чогаалга план тургузуп, эдерти чугаалаар. Бижимел ажылдарның янзы-бүрү хевирлерин күүседир. Немелде материалдар-биле ажыдап билир. Чогаалдың тема, идеязын, үе болгаш девискээр дугайын тодарадып билир. Чогаалдың адының символиктиг утказы-биле ажылдап билир. Чогаалдың идеялиг утказын шингээдипалырынга үлегер домактарның, чечен сөстөрнүң салдарын билиптурар. Авторнуң туружун тодарадып, бот хуузунуң бодалдарын аас, бижимел логиктиг шын илередири. Шүлүктүң идеялиг уjur-утказын, хамааты сорук киришкенин тодарадыр. Мөзү-шынар айтырыының философчу утказын тайылбырлаар. Чагыг мотивин илереткениниң, чогаалдың дылының онзагайын тодарадып, уjur-утказын сайгарып шыдаар. Авторнуң туружун лириктиг маадырның овурунга

			даянып, илередир билир.
Танды, Саян ийи сынның аразынга			
Тыва чогаалчыларның проза чогаалы	<p>С. К. Тока. Очерк «Каргыга чорааным»</p> <p>Н. Ш. Куулар. Тоожу «Аңнаашкын соонда болчаг» (шилиттинген эгелер).</p> <p><i>Теория литературы:</i> очерк дугайында билиг</p>	5	<p>Тыва литературада очерк жанрын сайзырадырынга чогаалчының үлүг-хуузун тодарадып билир.</p> <p>«Каргыга чорааным» деп очеркти бижээниниң онзагайын иледерип билир.</p> <p>Тоожукчу маадырның омур-хевиринге үнелел бээри, тодаргай үени чогаалда чураанының онзагайын илередип билир. Дылдың чурумалдыг аргаларының онзагайын сайгарып, чогаалдың идеязын илередиринге дээштиг салдарын тодарадыр. Бижимел ажылдарны күүседип билир.</p> <p>Чогаалдың кол болгаш иштики темаларын тодарадып билир.</p> <p>Тыва литературада очерк жанрының сайзыралының төөгүзүнүң дугайында чугаага киржир. Очерктиң хевирлерин тодрадып шыдаар.</p> <p>Чогаалдың тема, идеязын тодарадыр, үе, девискээр байдалдарын чечен чураанын тодарадып сайгарып билири. Төөгү болгаш күрүне айтырыы деп билиишкиннерни номда бердинген айтырыгларга дүүштүр сайгарар.</p> <p>Төөгүде эрте-бурунгу түрктөр аразында эвилелчи болгаш чөрүлдээлиг хамаарылгаларның үнүп кээр чылдагааннарын сөзүглелге даянып шингээдир. Урандай болгаш Аялзаның омур-хевирлеринге даянып, хүлээлге (күрүне чергелиг) болгаш сагыш-сеткил (амы-хуунуң) чөрүлдээзи деп билиишкиннерни сайгарар, ынакшыл темазын ажыткан чугаага киржир.</p> <p>Боттуг чүүлдерниң (детальдар) омур-хевирлер чуруурунга салдарлыын тодарадыр.</p> <p>Медерелдиг, аянның номчуур, дылдың чурумалдыг аргаларын илередир, оларның чогаалга салдарын тодарадыр, сюжеттиг</p>

			шугумун тодарадып план тургузар. Чогаалдың кижизидикчи ужур-утказынга дүүштүр чугаага киржир.
Тыва чогаалчыларның шүлүк чогаалы	<p>С. А. Сарыг-оол. Поэма «Саны-Мөге» (шилиттинген эгелер).</p> <p>М. Ы. Идам-Сюрюн. Баллада «Союспан».</p> <p>С. Б. Пюрбю. Шүлүглел «Чечек». Шүлүк «Кара-Суг», «Хайыракан».</p>	12	<p>«Саны-Мөге» деп шүлүглелдин тема, идеязын тодарадыр. Чогаалда чураан болушкуннарның болгаш Тыва төөгүзүнүн арыннарының харылзаалыын тодарадып билир. Авторнун чогаалды бижээниниң аянын, дылдың чурумалдыг онзагайын илередир. Чогаалда чечен девискээр, чечен үени чогаалдан бадыткалдыг чижектер-биле илередир. Шүлүглелдин маадырларының овур-хевиринге үнелелээр, «прототип» деп билиишкинге дүүштүр чергелештир сайгарып билир. Эгелерге план тургузары. Тыва литературада шүлүглелдин онзагай туружун амыдыралчы байдалдар-билебадыткап билир. Бижимел ажылдарның янзы-бүрү хевирлерин күүседир. Аянныг номчулганы күүседир.</p> <p>«Союспан» деп балладаның тыва литератураның хөгжүлдезинге туружун болгаш ужур-дуказын тодарарыр. Чогаалчының ажил-чорудулгазы-биле таныжылга. Балладаның бижиттинген үезин, аас чогаалы-биле холбаалыын тодарадып билир. Портрет, пейзажтың тема болгаш идеи илередиринге салдарлыын тодарадыр.</p> <p>Лири-эпиктиг чогаалдарга хамааржыр чогаал жанрларын катаптаар, балладаның тургузуунун, ужур-утказының онзагайын илередир. Литературлуг терминнер болгаш билиишкиннерни билир, ук билигни сайгарылгага чогумчалыг, билдилиг ажыглап билир.</p> <p>«Чечек» деп шүлүглелдин бижиттинген төөгүзүн өөренир. кириилде кезээниң ужур-утказын тайылбырлап билир. Тема, идеяның болгаш композициязының онзагайын тодарадып билир. «Онегин строфазы» деп билиишкинниң тыва литератураның</p>

	<p>З. А. Намзырай. Шүлүк «Аяк хээлиг Тыва чуртум» («Узорчатая моя Тува»).</p> <p><i>Теория литературы:</i> баллада, лиро-эпический жанр</p>		<p>хөгжүлдезиниң оруунга көстүп келгенин өөренир. Шүлүглелдин бижиттингенинде чаңчылчаан тыва шүлүк тургузуундан ылгалдыын тодарадып билир. Композиция тургузуунда – портрет болгаш пейзаж салдарын илередири.</p> <p>Дылдың чурумалдыг аргаларының овор-хевирлер чуруурунга, идеялиг утка илередиринге салдарлыын тодарадыр.</p> <p>Шүлүглелдин тыва литературада туружун тодарадыр. Критиктиг литература-биле ажылдап билир. Орус болгаш тыва литератураны деңней сайгарып өөренир.</p> <p>Литература-теоретиктиг кол билиглерни ажыглап, ажылдап билир: лиро-эпиктиг чогаалдар, баллада, шүлүглел, шүлүктээн роман, оларның тус-тус онзагайын тодарадып билир.</p> <p>С. Б. Пюрбюнүң хамааты лирикасын өөренип, шиңгээдир. «Кара-Суг», «Хайыракан» деп чогаалдарда философчу бодалдар, хосталга темазын чырытканының онзагайын тодарадып шиңгээдир. Бойдус чурумалын бижип тура, кижиниң чер, бойдус-биле чергелешкек хамаарылгалыын илередип өөренир.</p> <p>Лириктиг маадырның иштики сагыш-сеткилин илередир, авторнун туружун тодарадырынга салдарын тывар. Бижик демдектериниң чогаалда ужур-утказын, дылдың чурумалдыг аргаларын сайгарар.</p> <p>Зоя Намзырайның чогаадыкчы допчу-намдары-биле таныжылга. Чогаалдың хей-аът кииришкинниг адының символиктиг, деңнелгелиг уткасын тодарадып билир. Төрээн черниң эрткен, амгы болгаш келир үезин илереткениниң онзагайын тодарадыр.</p> <p>Чогаалды сайгарып, дылдың чурумалдыг аргаларының салдарын сайгарар. Риториктиг айтырыгларның, адалгаларның, бижик демдектериниң ужур-утказын, идея илередиринге салдарын тодарадыр.</p>
Тыва	В. Ш. Көк-оол. Трагедия «Хайыраан бот»	5	Драматург В. Ш. Көк-оол оолдун чогаадыкчы ажыл-херээ-биле

драматургия	<i>Теория литературы:</i> трагедия		таныжылга. Тыва литератураның сайзыралының төөгүзүндө шииниң быжыг туружун база чогаалдың тема болгаш идея, сюжет болгаш композициясын тодарадып өөренир. Шииниң чөрүлдээниң чидиг талаларын болгаш маадырларның омур-хевирин, сюжет шугумунуң тода илереттинип турарын шинчилеп өөренир. Чуртталганың үнези, ынакшыл, мөзү-шынар айтырыгларын херек кырында амыдырал-биле холбаштырып сайгарар чугаага киржир. Чогаалдың трагедия жанрынга хамаарышканын тодарадыр, литературлуг терминер-биле ажылдаары: трагедия, чидиг чөрүлдээ, эрте-бурунгу Греция дээш оон-даа өске. «Хайыраан бот» деп шиини дугайында сайгарылгалыг чүүлдер-биле ажылдап билир. Бижимел ажылдарның янзы-бүрү хевирлерин күүседир.
Россия чоннарының литературазы. Делегей литературазы	В. Шекспир. Шииниң «Ромео биле Джульетта» (очул. С. Б. Пюрбю) (шилиттинген эгелер)	2	Бөлүктөп ажылдаары: чогаалдың тема болгаш идеясын илередир. Шекспирниң чогаалдарының тыва дылда очулгазының дугайында өөренир. Очулга ажылынга дүүштүр ханы билдиг болурун тодарадып өөренир. С. Б. Пюрбюнуң очулгаларының («онегин строфазы») дээштиин тодарадыр.
Дайын дээрге дарызыг чыт			
Тыва чогаалчыларның шүлүк чогаалы	С. Б. Пюрбю. Шүлүк «Тулчуушкунче» Баллада «Кызыл кош»	5	Шүлүктүң тема болгаш идеясын, сорук кириер көдүрлүүшкүнүн тодарадыр. Лириктиг маадырның омуру болгаш бүгү чоннуң сеткил-хайныышкынныг омур-хевирин чергелештир тодарадып сайгарар. Амыдыралда боттуг барымдааларга даянып, чогаалда болуушкуннар болгаш маадырларның омур-хевирин холбаштырып сайгарар. Шүлүк чогаалының долу сайгарылгазын күүседир. Балладаның бижиттинген төөгүзүн тодарадыр, тема болгаш идея, тоожукчу маадырның мурнундан хамааты туружу бедик кылдыр чураан – тыва чоннуң Кызыл Армияга бүгү талалыгдузазын көргүскен чоннуң ниитижиткен омур-хевирин

			<p>тодарадып өөренир. Чогаал маадырларының омур-хевирин болгаш чечен үени тайылбырлаар. Чогаалдың композициязын тодарадыр. Шээжибиле аянынг номчулганы күүседир.</p>
<p>Тыва чогаалчыларның проза чогаалы</p>	<p>С. А. Сарыг-оол. Тоожу «Белек».</p> <p>О. К.Саган-оол. Очерк «Арат чоннуң мурнундан» (шилиттинген эгелер)</p>	6	<p>Тыва литератураның төөгүзүндө тоожунуң туружун тодарадыр. Чогаалдың бижиттинген төөгүзүн, чоннуң ниити бедик көдүрлүүшкүннүг омур-хевирин чогаалга даянып, тайылбырлаар. Чоннуң патриотчу аажы-чаңын чураанының онзагайын илередир, сөзүглелдерге бадыткап тайылбырлаар. Дылдың чурумалдыг аргаларын ажыглаанының онзагайын тайылбырлап билир. Чогаалдың социал-төөгүлүг болгаш мөзү-шынар илереткен дээштиг талаларын сайгарып билир.</p> <p>Тыва литературада очерк жанрының сайзыраарынга О. К.Саган-оолдуң кириген үлүг-хуузун тодарадып өөренир. Чогаалдың очерк жанрының сайзыраарынга идиглиг бооп турарын тодарадыр. Идейлиг угланышкынын болгаш темазын илередир. Тоожукчу маадырның омурун тода ажыдып билир. Чогаалда социал-төөгү болгаш мөзү-шынар айтырыгларын көдүргенин сайгарар чугаага киржир, бодунуу-биле билип турарын тайылбырлаар.</p>
Тос-ла чүзүн малымайны			
Тыва	В. Л. Эренчин. Шүлүк «Дөнен-Шилгим»	6	Көшкүн чоннарның езу-чаңчылдарын чогаалда илереткенин

<p>чогаалчыларның шүлүк чогаалы</p>	<p>В. Л. Эренчин. «Кадарчы уруг»</p> <p>В. С. Серен-оол. Шүлүк «Өгже чалалга»</p>		<p>тодарадыр. Чоннуң аьтка – шынчы өңнүүнге хамаарылганы илереткенин сөзүглелге болгаш өске үндезиннерге даянып, сайгарар.</p> <p>Чогаалдың идеялиг угланыышкынын болгаш темазын илередир. Шүлүкчүнүн чогаадыкчы ажил-херээ-биле таныжылга. Чогаалдың дылының чурумалдыг онзагайларын тодарадыр. Ынакшыл темазынга бижиттинген баштайгы чогаалдарның бирээзи-биле таныжылга. Чогаалдың идея болгаш темазын илередир. Чогаалдың идеялиг утказын илередиринге деталь, диалогтарның салдырын сайгарып билир.</p> <p>Шүлүктүн тема болгаш идеязын тодарадыр.</p> <p>Тыва чоннуң эрте-бурунгудан бээр оран-савазынга – өгге хүндүткел ёзузун илереткенин чогаалдың лириктиг маадырының оурунга даянып сайгарып өөренир. “Өг”, “октаргай” деп билиишкиннерниң философчу утказының шүлүкте илереп келгенин бадыткалдыг сайгарып билир. Шүлүк чогаалының долу сайгарылгазын күүседир.</p>
<p>Тыва чогаалчыларның проза чогаалы</p>	<p>Е. Т. Танова. Тоожу «Кара-Бай» (шилиттинген өгелер)</p>	<p>2</p>	<p>Е. Т. Танованың чогаадыкчы ажил-херээ-биле таныжылга. Тоожунуң идеялиг угланыышкынын болгаш темазын илередир. Чогаалда чечен үе, чечен болуушкунну илередип, үениң идеологтуг угланыышкынын сөзүглел болгаш амыдырал-биле холбап, тайылбырлап өөренир. Кол маадырның оуру болгашоон портотивиниң дугайында сайгарып билир. Чогаалда социал-төөгү, өг-бүле, хуу амыдырал болгаш ниитилел амыдыралын көдүрген айтырыгларны бодунуу-биле билип турарынга болгаш чогаал сөзүглелдеринге даянып, тайылбырлаар.</p> <p>Дылдың чурумалдыг аргаларын ажыглаанының онзагай дээштиин тайылбырлап билир.</p>
<p>Аспас дизе, хая көрүн</p>			

<p>Тыва чогаалчыларның проза чогаалы</p>	<p>А. А. Даржай. Тоожу «Оңгар» (шилиттинген эгелер)</p> <p>Чечен чугаа «Он рубль».</p> <p>Ф. Ш. Сегленмей. Тоожу «Тын дээш демисел» (шилиттинген эгелер)</p>	<p>6</p>	<p>Чогаалдың символиктиг адының утказын тодарадып билир. Тоожуда ниити чуруттунган омур-хевирлер-биле ажылдаар. Чогаалда социал-төөгү, мөзү-шынар айтырыгларының көдүрттүнгенин сөзүглелге даянып, тайылбырлаар чугаага киржир.</p> <p>Маадырларның аажы-чаңынга үнелел кылып билир. Чогаалда “оңгар” чурумалы маадырның иштики сагыш-сеткил илередиринин чепсээ дээрзин тайылбырлаар. Литературлуг терминнер ажыглап база чогаал сөзүглелинге даянып, «кижи», «өг-бүле» болгаш «ниитилел» деп билиишкиннерни сайгарарып, тайылбырлап билир.</p> <p>Чечен чугааның тема болгаш идеязын тодарадыр. «Адалар болгаш ажы-төл» темазын чогаалга даянып база херек кырында амыдырал-биле холбап, сайгарылгалыг чугаага киржир. Кырган-ава Сериннің ооң оглу Мөңгүн-оолдун аразында хамаарылганы чидиг айтырыгны көдүргенин ханы сайгарып билир. Аваның сагыш-сеткилдин иштики байдалын (психологиязын) монолог дузазы-биле илertкенин сайгарып билир. Детальдарның (боттуг чүүлдернин), албан бижиктеринин идеялиг утка-хөөнүн илередиринге салдарлыын тодарадып билир. Дылдың чурумалдыг аргаларын, чагааларны ажыглаанының онзагай дээштиин тайылбырлап билир.</p> <p>Чогаалчының чогаадыкчы ажыл-чорудулгазын өөренир. Чогаалдың идеялиг утка-хөөнүн болгаш тематиказын илередип билир.</p> <p>Социал-төөгү болгаш чүдүлге айтырыгларын сөзүглелге болгаш херек кырында амыдыралда байдалдарга даянып, тодаргай үелерде идеологтуг угланышкыннар-биле холбаштыр сайгарып</p>
--	--	----------	---

			<p>билир.</p> <p>Маадырларга ниити болгаш тус-тус үнелелди берип билир. Бедик билиг чедип алыр күзелдиг, берге орук эрткен тыва ламаларның болгаш хуурактарның омур-хевири сайгарып билир. Чогаалдың тургузуунун, дылының онзагайын тодаргайылгап өөренир. Ном саңыга болгаш Интернет-курлавырлар- биле ажылдап билир.</p>
<p>Тыва чогаалчыларның шүлүк чогаалы</p>	<p>М. К. Өлчей-оол. Шүлүк «Үш чүве кара», «Үш чүве дошкун», «Үш чүве дудуу».</p> <p>Э. Б. Мижит. Шүлүглел «Сүбедей» (шилиттинген эгелер).</p> <p>А. А. Даржай. Шүлүк «Тыва дылым»</p>	6	<p>Шүлүктүн тема болгаш идеязын тодарадыр. Чогаалдың аас чогаалы-биле холбаазын илередип билир. Тыва шүлүк чогаалында үштээн тывызык-шүлүктер деп хевири-биле таныжар, сөзүглел-биле ажылдап билир.</p> <p>Шүлүктү сайгарып билир. Дылдың чурумалдыг аргаларын ажыглаанының онзагай дээштиин тайылбырлап билир.</p> <p>Шүлүглелинде тема, идеяны тодаргайлап, чечен үениң онзагайының дугайында өөредилге сайгарылгалыг чугаага киржир, тайылбырлап билир.</p> <p>Чогаалдың композиция тургузуунда онзагай талаларны: Сүбедейниң кыйгызын, Черниң харызын, Сүбедей болгаш Чингис-Хаанның диалогун, харыы-кыйгыны база Сүбедейниң ырызын, авторнун чогаалды бижиирде философчу аянын, угаап-бодашкынын тодарадып билир. Шүлүглелди сайгарып билир.</p> <p>Чогаалда тема, идеяны тодаргайлап билир. «Шүлүк- тураскаадыг» деп билиишкинни тайылбырлап өөренир. Чогаалдың идеялыг угланышкынын тодарадыр, лириктиг маадырның, оон хамааты туружун чогаал сөзүглелинге даянып сайгарар, илередип билир. «Ыдык», «ат-алдар» болгаш «чоннун салым-чолу» деп билиишкиннерниң утка-хөөнү-биле ажылдап билир. Дылдың чурумалдыг аргаларын ажыглаанының онзагай дээштиин</p>

			илереди, ооң уjur-утказын тайылбырлап билир. Чогаалды сеткил-хайнышкынныг номчуур, шээжи-биле аянныг чугаалап билир.
Россия чоннарының литературазы. Делегей литературазы	В. Г. Распутин. Тоожу «Дириг чорааш черле утпа» (очул. А. К. Калзан) (шилиттинген эгелер) <i>Төлевилел ажылы</i>	2	Чогаалдың тема, идеязын тодарадыр. Солдат шериг хүлээлге – дайынче шынчы сөс дугайында чугаага бодалын илереди, киржир. Маадырның овор-хевиринге үнелел бээр. Ниити жылдаары: «Дириг чорааш черле утпа» деп төлевилелди күүседир.
	Катаптаашкын, курлавыр	1	
	Ниити	68	